

Naturskyddsföreningen
Nacka

2026-05-15

Mark- och miljödomstolen
Nacka tingsrätt
mmd.nacka.avdelning3@dom.se

Överklagande av Nacka kommunfullmäktiges beslut att anta detaljplan för Henriksdalsbacken, mål nr P 3267–26.

Naturskyddsföreningen i Nacka (nedan föreningen) utvecklar här sin talan.

Yrkanden

Föreningen yrkar att Mark- och miljödomstolen upphäver Nacka kommunfullmäktiges beslut den 16 mars 2026 att anta detaljplan för Henriksdalsbacken, del av fastigheten Sicklaön 37:11, Nacka kommun.

Motiven till yrkandet:

1. Detaljplanen strider mot de grundläggande hushållningsreglerna i 1 kap. MB, kommunen gör en felaktig avvägning mellan intressen.
2. Detaljplanen kan antas ha en betydande miljöpåverkan och en miljökonsekvensbeskrivning borde ha upprättats.
3. En artskyddsutredning för kräldjur har inte gjorts och det har därmed inte säkerställts att detaljplanen är tillåten enligt artskyddsförordningen.
4. Det är inte säkerställt att förbud enligt artskyddsförordningen inte utlöses för fladdermöss.
5. Detaljplanens genomförande är inte säkerställd gällande hanteringen av dagvatten.

Motiven utvecklas nedan.

1. Detaljplanen strider mot de grundläggande hushållningsreglerna, felaktig avvägning mellan intressen

Föreningen menar att planen strider mot 1 § 1 kap. MB. Där talas om att miljöbalken ska tillämpas så att *värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas, den biologiska mångfalden bevaras, mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas.*

Föreningen anser också att planen strider mot 1 och 6 §§ 3 kap. MB. Där påtalas att behovet av grönområden i tätorter särskilt ska beaktas.

Detaljplanen strider även mot 2 § 2 kap. PBL. Där påtalas att planläggning ”ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företråde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning. Bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken ska tillämpas.”

Vilka slags områden är det då som kan anses vara värdefulla naturmiljöer som enligt miljöbalken ska skyddas? Det finns en etablerad standard för hur man bedömer naturvärden, SIS standard SS 199000:2023, *Naturvärdesinventering (NVI) - Kartläggning och värdering av biologisk mångfald – Krav och vägledning*. Utifrån den standardiserade metodiken görs en naturvärdesbedömning som ger en naturvärdesklass. För naturvärdesklass finns en fyrgradig skala (högsta, högt, påtagligt och visst naturvärde). Enligt standarden har naturvärdesbiotoper med högt naturvärde (naturvärdesklass 2) stor särskild betydelse för biologisk mångfald och ”varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå”. Detaljplanen innebär exploatering av områden med naturvärdesklass 2, alltså sådana områden som rimligen bör avses skyddas enligt miljöbalken. Eftersom MB 3 kap. ska tillämpas gällande PBL 2 § 2 kap. bör detaljplanen underkännas utifrån både MB och PBL.

Att exploatera mark med naturvärdesklass 2 kan inte anses vara en god hushållning. Skogar med lång kontinuitet bör betraktas som en ändlig resurs. Om de exploateras är det i praktiken oåterkalleligt eftersom det tar hundratals år att återskapa de ekologiska värden dessa områden hyser.

I 4 § 2 kap. PBL framgår: *Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked enligt denna lag får mark tas i anspråk för att bebyggas endast om marken från allmän synpunkt är lämplig för ändamålet.*

Eftersom områden med näst högsta naturvärdesklass kommer att exploateras om detaljplanen genomförs anser föreningen att marken inte är lämplig för ändamålet utifrån allmän synpunkt. Utöver de höga naturvärdena är området viktigt för rekreation och friluftsliv.

I miljöredovisningen konstateras också att planen får negativa konsekvenser för friluftslivet.

Utifrån natur- och rekreationsvärdena i planområdet anser föreningen att detaljplanen också strider mot punkt 2 och 3, 3 § 2 kap. PBL:

Planläggning enligt denna lag ska med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden främja

2. en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper,

3. en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt,

Särskilt bör uppmärksammas att skogen i planområdet är klassad som taiga (naturtyp 9010) i naturvärdesinventeringen. Taiga är en hotad naturtyp och därmed prioriterad att bevara enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Bevarandestatusen för taiga bedöms enligt rapporten *Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv, resultat från rapportering 2019 till EU av bevarandestatus 2013 – 2018, Naturvårdsverket 2020*, som dålig i boreal region och framtidsutsikten för naturtypen i boreal region bedöms också som dålig då trenden bedöms som negativ, se urklipp från rapporten i figur 1 nedan

ARTER		SAMLAD BEDÖMNING					
SKOG		ALP		BOR		CON	
KOD	Svenskt namn	2013	2019	2013	2019	2013	2019
9010	taiga	↓	↓	↓	↓	×	×
9020	nordlig ädellövsskog			↑	●	×	●
9030	landhöjningsskog			×	×		
9040	fjällbjörkskog	●	●				
9050	näringsrik granskog	↓	×	↓	×		
9060	åsbarrskog			↓	↓		
9080	lövsumpskog			×	×	×	×
9110	näringsfattig bokskog			↑	●	×	●
9130	näringsrik bokskog			↑	●	×	●
9160	näringsrik ekskog			↑	×	×	×
9180	ädellövskog i branter			×	×	×	×
9190	näringsfattig ekskog			×	×	×	×
91D0	skogsbevuxen myr	●	●	●	●	×	●
91E0	svämlövskog	●	●	×	×	×	×
91F0	svämädellövskog			×	×	×	×

Skogsnaturlager i habitatdirektivet och den samlade bedömningen av deras bevarandestatus per biogeografisk region 2013 och 2019. ALP = alpin, BOR = boreal och CON = kontinental region. Grön = gynnsam, gul = otillfredsställande, röd = dålig och vit = okänd bevarandestatus. Symbol utan tecken anger en stabil trend, ↑ = positiv, ↓ = negativ, x = okänd trend.

Figur 1. Utdrag ur Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv, resultat från rapportering 2019 till EU av bevarandestatus 2013 – 2018, Naturvårdsverket 2020. Naturtyp 9010, taiga, har dålig status och negativ trend i den boreala regionen.

Sammantaget är det enligt föreningen tydligt att marken som avses bebyggas enligt detaljplaneförslaget är sådan mark som från ett allmänt intresse ska skyddas och bevaras. Även om bostadsbyggande också anses vara ett allmänt intresse kan det behovet tillgodoses på annan mark och utan att just detta område bebyggs. Vi kan välja var vi bygger och exploaterar, men naturmark med höga naturvärden och flerhundraåriga träd ligger där de ligger. Värdena kan inte flyttas och de kan heller inte kompenseras, utan går oåterkalleligen förlorade vid en exploatering. Vid en sammanvägd bedömning bör bevarande av naturmarken ses som det allmänna intresse som ska ha företräde.

2. Detaljplanen kan antas ha en betydande miljöpåverkan och en miljökonsekvensbeskrivning borde ha upprättats

Kommunen har genomfört en undersökning om betydande miljöpåverkan och gör bedömningen att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Föreningen motsätter sig denna bedömning och anser att detaljplanen kan antas ha en betydande miljöpåverkan och att en MKB därmed ska upprättas. Detaljplanen innebär en stor påverkan på naturmiljön, särskilt genom förlust av värdefull gammal naturskog med påtagliga och höga naturvärden, naturvärdesträd samt förändrad landskapsbild inom riksintresseområde för kulturmiljövården. Flera rödlistade och skyddade/fridlysta arter förekommer i planområdet. Detaljplanen innebär att tidigare obebyggd naturmark tas i anspråk och delar av naturvärdesbiotoper med naturvärdesklass 2 (høgt naturvärde) och naturvärdesklass 3 (påtagligt naturvärde) tas bort.

I planområdet växer äldre tallskog, senvuxna ekar, och flera naturvärdesträd och död ved förekommer, miljöer som är mycket viktiga för biologisk mångfald. Cirka 9–10 naturvärdesträd (träd med särskild betydelse för biologisk mångfald) kommer behöva tas bort och ytterligare ett antal naturvärdesträd riskerar att påverkas negativt av bebyggelsen om planen genomförs.

Östra delen av bebyggelsen ligger inom riksintresseområdet *Norra Boo–Vaxholm–Oxdjupet–Lindalssundet för kulturmiljövården*. Den föreslagna bebyggelsen förändrar landskapsbilden och minskar den gröna inramningen av skärgårdsterrängen, vilket påverkar riksintresset negativt.

Detaljplanen får dessutom stora negativa effekter på rekreationsvärdet då delar av det välbesökta skogsområdet Trolldalen går förlorat vid ett genomförande av detaljplanen. Arealen skog krymper och bebyggelsen försämrar upplevelsen av skogen då husen kan förväntas upplevas som mycket påträngande. För att understryka att kommunens bedömning om betydande miljöpåverkan är felaktig kan man konstatera att Nacka kommun bedömt att en annan detaljplan, Utblicken/Förmansbostaden, som är jämförbar med detaljplan Henriksdalsbacken i storlek, och som ligger i närområdet, men har lägre naturvärden än Henriksdalsbacken, har bedömts ha betydande miljöpåverkan. Detaljplan Utblicken/Förmansbostaden har varit på samråd under april och maj 2026. Detaljplanen syftar till att bygga ca 400 bostäder samt en förskola på naturmark. Precis som dp Henriksdalsbacken berör dp Utblicken ekologiska spridningssamband, men detaljplan Henriksdalsbacken tar naturmark med högt naturvärde (naturvärdesklass 2) i anspråk medan detaljplan Utblicken enbart tar mark med påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3) i anspråk. Inom planområdet för Henriksdalsbacken och dess närområde (Trolldalen) har betydligt fler rödlistade och skyddade/fridlysta arter påträffats än inom planområdet för Utblicken och dess närområde.

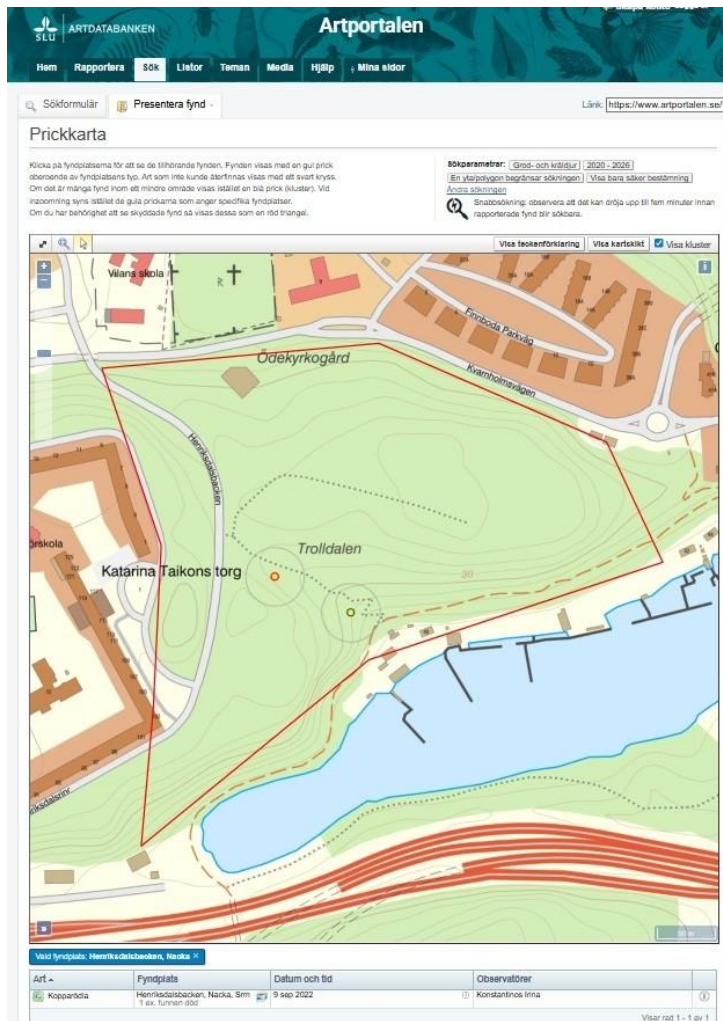
Vi vill särskilt lyfta fram resonemanget om de kumulativa effekterna på ekologiska spridningssamband som står beskriven i *Undersökning om betydande miljöpåverkan, detaljplan Utblicken*. Där framgår att ”*De kumulativa effekterna från omkringliggande detaljplaneprojekt ger en sammantagen påtaglig påverkan på de svaga spridningssambanden och de artskyddade djurarterna. Planförslaget bedöms därför innebära risk för betydande miljöpåverkan även för dessa delar.*”

Detaljplan Henriksdalsbacken är ett av dessa detaljplaneprojekt som avses. Föreningen anser att varje enskilt detaljplaneprojekt var för sig rimligen borde bedömas ha en betydande miljöpåverkan avseende de ekologiska spridningssambanden och inte bara detaljplan Utblicken.

Den samlade bilden av detaljplan Henriksdalsbackens negativa konsekvenser vad gäller påverkan på naturvärden, naturvärdesträd, rödlistade och skyddade arter samt riksintresset för kulturmiljövården och rekreation är påtaglig och det är tydligt att Nacka kommuns bedömning att planen inte utgör en betydande miljöpåverkan är felaktig.

3. En artskyddsutredning för kräldjur har inte gjorts och det har därmed inte säkerställts att detaljplanen är tillåten enligt artskyddsförordningen

Under planprocessen har fågel- och fladdermusinventeringar genomförts, vilka följts upp med artskyddsutredningar för respektive organismgrupp. Däremot har inte kräldjur inventerats trots att planområdet och dess närområde har förekomst av hållmarker, sydvända branter, varmt mikroklimat, kantzoner och steniga/blockiga miljöer som är lämpliga livsmiljöer för kräldjur. Kopparödla har observerats och rapporterats in på Artportalen inom och i närheten av detaljplanområdet för Henriksdalsbacken (figur 2). Förekomsten av kopparödla har också påtalats i flera av de inkomna synpunkterna under samråd och granskning. Trots detta har ingen inventering av kräldjur gjorts. Samtliga arter av kräldjur är skyddade enligt artskyddsförordningen. Att detaljplanen kan komma att påverka kopparödla och eventuellt andra förekommande kräldjur i området på ett otillåtet sätt kan inte uteslutas. Att underlåta inventering, habitatnätverksanalyser och artskyddsutredning för att utreda förekommande arter och påverkan på deras livsmiljöer är i sig en grund för upphävande av detaljplanen.

Figur 2. Utdrag från Artportalen som visar de fynd av kopparödla som rapporterats. Fynden är från 2021 och 2022.

4. Det är inte säkerställt att förbud enligt artskyddsförordningen inte utlöses för fladdermöss.

I *Artskyddsutredning Fladdermöss, Väg & Miljö* föreslås ett antal skyddsåtgärder för att detaljplanen inte ska utlösa förbud enligt Artskyddsförordningen. Bl.a. föreslås gröna och mörka stråk sparas inom planområdet och att ljuset inte riktas uppåt samt att och ljuset bör skärmas av. Dessa åtgärder finns med som planbestämmelser eller på annat sätt i planhandlingarna. Men under rubriken *Åtgärder som är ett krav för att upprätthålla den kontinuerliga ekologiska funktionen avseende livsmiljöer* framgår också följande: ”Undvik armatur som avger UV-ljus, kallvitt eller grönt ljus. Varmare gult eller varmvitt ljus, gärna under 2500 kelvin, är att föredra.” Detta återfinns inte som planbestämmelse eller omnämns på annat sätt i planhandlingarna. Av artskyddsutredningen framgår att samtliga där föreslagna skyddsåtgärder behövs för att detaljplanen inte ska utlösa förbud enligt Artskyddsförordningen. I Boverkets vägledning *Artskyddet i samhällsplaneringen* sägs ”På allmän plats är det möjligt att reglera belysning genom egenskapsbestämmelser, till exempel om platsen ska vara mörk, eller om belysningen endast får ha en viss ljusfärg eller -styrka eller behöver ha viss riktning för att skydda nattaktiva djur.”

En planbestämmelse om ljusfärg som föreslås i artskyddsutredningen behöver regleras i detaljplanen eller säkerställas på annat sätt. Detaljplanen i sin nuvarande utformning säkerställer alltså inte att förbud enligt Artskyddsförordningen inte utlöses.

5. Detaljplanens genomförande är inte säkerställt gällande hanteringen av dagvatten

Av *Dagvattenutredning Henriksdalsbacken, version 1.5 2024-10-25, Norconsult*, framgår i avsnitt 8, Framtida utmaningar, att:

- *Dagvattenlösningarnas utformning behöver projekteras i detalj för att säkerställa utsläppspunkter till ledningsnät respektive naturmark. Erforderliga fördröjningsvolymerna behöver säkerställas få plats i de projekterade anläggningarna på grund av områdets stora höjdskillnader.*
- *Om det visar sig att dagvattenlösningarna kräver mer omfattande omdaning av marken än exploateringen medför behov av ytterligare markundersökningar.*
- *Effekten av föreslagna skyfallsåtgärder behöver verifieras, exempelvis genom en detaljerad analys enligt (MSB, 2023).*
- *Åtgärder för att förbättra översvämningssituationen i Finnboda behöver utredas i mer detalj, bland annat de som har undersöks inom denna utredning. Övriga åtgärder kan inkludera ändrad höjdsättning för utflödespunkterna mot Strömmen.*

Det är med andra ord ett antal delar av dagvattenhanteringen som inte är utredda eller projekterade för att kunna säkerställa dagvattenhanteringen i detaljplanen. Utredningen anger uttryckligen att:

- Utsläppspunkter inte är fastställda
- Fördröjningsvolymernas genomförbarhet inte är säkerställd
- Det är oklart om lösningarna får plats i terrängen
- Detaljerad projektering återstår

Detta innebär att det inte är klarlagt om de föreslagna dagvattenanläggningarna är tekniskt genomförbara utan omfattande ingrepp, vilka inte är redovisade i planen. Det är bl.a. inte bevisat att detaljplanen klarar ett 100-årsregn. I dagvattenutredningen konstateras att föreslagna skyfallsåtgärder måste verifieras i ett senare skede. Att anta en detaljplan med så många olösta frågor strider mot kraven i 4 kap. 2 § och 5 kap.18 § PBL om att planen ska vila på ett tillräckligt beslutsunderlag.

Ronny Fors
 Ordförande Naturskyddsföreningen i Nacka
ronny.fors@naturskyddsforeningen.se
 Lagavägen 15, 128 43 Bagarmossen
 Tel: 073-802 45 43